

AGÈNCIA CATALANA DEL PATRIMONI CULTURAL

BALANÇ 2014

ÍNDEX DE CONTINGUTS

L'AGÈNCIA CATALANA DEL PATRIMONI CULTURAL	02
RESUM D'ACTIVITAT 2014	03
INDICADORS DE VISITANTS	04
INDICADORS ECONÒMICS	06
PRINCIPALS PROJECTES I ACTUACIONS 2014	07
PÚBLICS	09
Millora dels equipaments patrimonials	10
Escoles	34
Tecnologia	36
Turisme	39
Activitats culturals	43
CONSERVACIÓ	45
GESTIÓ I RECURSOS	53
ANÀLISI DEL SECTOR DEL PATRIMONI	60

AGÈNCIA CATALANA DE PATRIMONI CULTURAL

L'Agència Catalana del Patrimoni Cultural va néixer l'1 de gener de 2014 amb tres objectius fonamentals:

- Incrementar el nombre de persones que coneixen i visiten el patrimoni cultural de Catalunya i millorar la qualitat dels serveis que els equipaments ofereixen
- Mantenir el nivell d'excel·lència en la conservació, restauració i rehabilitació del patrimoni
- Incorporar nous ingressos més enllà dels aportats pels pressupostos de la Generalitat, i aplicar-los directament a la difusió i conservació del patrimoni

En el seu primer any de vida, l'Agència ha dut a terme una activitat centrada en establir les necessitats dels monuments i museus del país; implantar una nova manera de treballar més coordinada, àgil i eficient; redactar els projectes de millora dels diferents equipaments, i començar a executar els projectes més prioritaris.

El resultat han estat desenes d'actuacions, entre les que hem destacat, en aquest document, les 25 actuacions principals. Aquestes actuacions han estat pensades i desenvolupades pensant fonamentalment en el principal objectiu: la generació i diversitat de públics i la millora de la visita, però també s'han dut a terme actuacions relacionades amb la conservació, la millor gestió dels recursos i l'anàlisi i coneixement del sector del patrimoni a Catalunya.

LÍNIES ESTRATÈGIQUES

- 1. Incrementar l'ús social de patrimoni**
Promovent el seu ús i coneixement, la diversitat de públics i el grau de satisfacció.
- 2. Millorar la conservació i la transferència del coneixement tècnic**
Garantint el bon estat del patrimoni i promovent la qualitat, el rigor i la innovació.
- 3. Dinamitzar la cadena de valor**
Donant servei a un sector cultural ampli, en clau de país.
- 4. Incrementar els recursos destinats al patrimoni cultural**
Obtenint-ne més recursos i gestionant els recursos actuals amb més eficàcia.

RESUM D'ACTIVITAT 2014

RESUM D'ACTIVITAT

INDICADORS DE VISITANTS

Durant el primer any de funcionament, l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural ha centrat els seus esforços en fixar les bases de la nova estructura organitzativa, en analitzar i definir les línies d'actuació i començar a aplicar millores en els equipaments patrimonials més emblemàtics.

En aquells equipaments on s'ha intervingut en millores de serveis, comercialització, programació de noves activitats culturals i comunicació, s'ha notat un incidència positiva en l'afluència de visitants. Aquest és el cas de:

- ✓ *Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya.* Obertura del pati històric del Vapor Aymerich, Amat i Jover a la ciutat i nova programació d'activitats familiars. **+36,22% anual.**
- ✓ *Castell de Cardona.* Millores en els elements interpretatius del monument, comercialització i comunicació amb motiu de la commemoració del Tricentenari. **+32,74% anual.**
- ✓ *Conjunt arqueològic d'Empúries.* Nova programació d'activitats d'estiu amb l'espectacle de Drakònia i els concerts d'estiu al Fòrum Romà. **+3,61% (juliol-agost).**
- ✓ *Conjunt arqueològic d'Ullastret.* Nova programació expositiva amb nous elements interpretatius basats en tecnologia digital, *Els caps tallats d'Ullastret.* **+78,75% (novembre).**

El còmput general de públic dels equipaments patrimonials que gestiona l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural és de manteniment sostingut respecte el 2013:

→ **2013:** 1.030.623

→ **2014:** 1.029.363

Els **10 EQUIPAMENTS MÉS VISITATS** durant el 2014 han estat:

	Museu d'Història de Catalunya	154.506
	Conjunt arqueològic d'Empúries	139.227
	Conjunt Monumental de Sant Pere de Rodes	97.633
	Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya	88.409
	Museu d'Art de Girona	88.526
	Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona (Sant Pere de Galligants)	78.654
	Museu Nacional Arqueològic de Tarragona	61.125
	Monestir Reial de Santes Creus	58.504
	Castell de Cardona	40.823
	Castell de Miravet	35.747

RESUM D'ACTIVITAT

INDICADORS ECONÒMICS

L'Agència Catalana del Patrimoni Cultural va començar l'exercici 2014 amb un pressupost inicial de 15.126.394,26 milions d'€. D'acord amb un dels seus eixos centrals, l'Agència va arribar a diversos acords per tal d'obtenir ingressos propis que incrementessin aquest pressupost. Així, es va arribar a un important acord de col·laboració amb L'Obra Social 'La Caixa', es van incrementar els ingressos propis procedents de la venda d'entrades en un 52,22 % respecte el 2013 (1.419.833,59 €) i s'hi va afegir el pressupost dels actes commemoratius del Tricentenari.

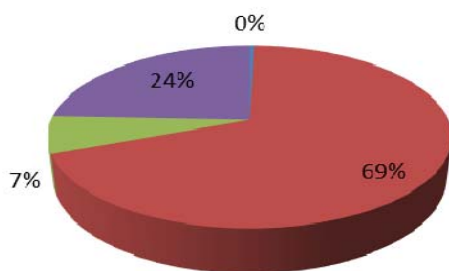
✓ **Pressupost inicial 15.126.394,26 €**

✓ **Pressupost final 21.307.090,54 €**

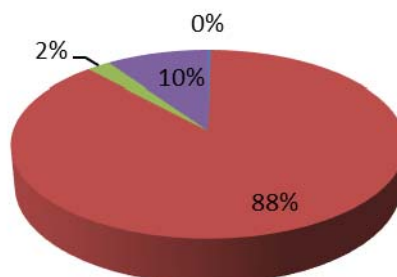
Pel que fa a la despesa d'activitat s'ha executat quasi la totalitat. Les **431 accions programades** per al 2014 estan dividides en base als quatre blocs estratègics de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural. Pressupostàriament, l'Agència ha prioritzat les accions destinades a l'increment social del patrimoni cultural i a la seva conservació i restauració:

✓ **S'ha executat el 98 % del pressupost d'activitat**

Accions

Pressupost

- Bloc A. Explicitació de la cadena de valor del patrimoni català
- Bloc B. Incrementar l'ús social del patrimoni
- Bloc C. Incrementar els recursos destinats al patrimoni cultural
- Bloc D. Conservació del patrimoni

PRINCIPALS PROJECTES I ACTUACIONS

2014

PRINCIPALS PROJECTES I ACTUACIONS 2014

En base a les línies estratègiques, l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural ha dut a terme durant el 2014, **25 accions de referència** que posen les bases del futur treball:

PÚBLICS

Millora dels equipaments patrimonials

1. Patrimoni *en Acció*. Programa de foment de l'ús social del patrimoni cultural
2. Adjudicació i conceptualització del nou espai de referència del patrimoni cultural a Barcelona
3. Acord per millorar els accessos i l'entorn paisatgístic d'Empúries
4. Acord per l'obertura del conjunt d'art rupestre de la Roca dels Moros del Cogul, Patrimoni Mundial de la Humanitat
5. Millora dels serveis per als visitants

Escoles

6. Una finestreta única de l'oferta educativa del Patrimoni Cultural
7. Reordenació del sistema de visites guiades i tallers didàctics

Tecnologia

8. Audioguies per als monuments i jaciments
9. App 1714
10. Terrassa augmentada
11. El *mapping* del setge de Cardona

Turisme

12. Ruta 1714
13. Un nou impuls a la Ruta del Cister, un triangle patrimonial únic
14. Experiències turístiques als museus del Catalunya

Activitats culturals

15. Nous formats de dinamització cultural

CONSERVACIÓ

16. Restauració dels mosaics grecs d'Empúries
17. Actuacions de conservació i restauració de béns mobles

GESTIÓ I RECURSOS

18. Nou model de gestió de manteniment energètic dels equipaments
19. Pla d'Eficiència Energètica
20. Noves direccions, nous projectes per als museus
21. Noves fonts de finançament
22. Catàleg de lloguer d'espais
23. Unificació de la plataforma de venda d'entrades
24. Concessions de botigues als equipaments

ANÀLISI DEL SECTOR DEL PATRIMONI

25. Dinamització de la cadena de valor del sector del patrimoni cultural a Catalunya: Informe estratègic

PÚBLICS

PÚBLICS. MILLORA DELS EQUIPAMENTS PATRIMONIALS

1. PROGRAMA *PATRIMONI EN ACCIÓ*

Amb l'objectiu de fer més visible el Patrimoni Cultural de Catalunya i amb la voluntat de cooperar en la realització conjunta d'iniciatives d'interès social i cultural, el Departament de Cultura i l'Obra Social "la Caixa" van presentar, durant el 2014, un nou pla en col·laboració de totes dues entitats, molt enfocat a la millora de l'experiència de la visita i al conseqüent increment de visites al patrimoni. El Programa parteix de l'èxit, tant de conservació com de visites dels programes 'Romànic Obert' i 'Cellers Cooperatius', en què totes dues institucions ja van col·laborar. El resultat va ser la posada en marxa del programa de foment de l'ús social i el coneixement del patrimoni català **PATRIMONI EN ACCIÓ**.

Les accions del programa s'alineen amb les mesures plantejades en les línies estratègiques de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural i suposen un impacte favorable al conjunt de la comunitat i del territori. Es treballa per fer accessible el patrimoni cultural català al màxim nombre possible de persones, tot facilitant les eines que millor ajudin a la seva comprensió i gaudi.

Les **línies conceptuais** que marquen el programa són:

- La construcció d'un relat actual, modern, transparent i atractiu que arribi a més i diversos públics.
- La construcció d'experiències que ofereixin coneixement i entreteniment al visitant, actuant en dos aspectes claus: els recursos interpretatius i els serveis al visitant.

- ✓ **1.9 milions d'€ d'inversió**
- ✓ **6 conjunts monumentals**
- ✓ **17 actuacions**

Els **conjunts monumentals seleccionats** configuren una lectura històrica i artística que va des dels primers pobladors fins a l'època moderna i aglutinen els valors de Catalunya, de la seva història i cultura. Tots aquests elements patrimonials tenen una gran qualitat arquitectònica i artística i una gran significació històrica.

Actuacions programa **Patrimoni en Acció 2014**

Ciutat ibèrica d'Ullastret

- Audiovisual de caracterització dels ibers
- Reconstitució virtual de la ciutat ibèrica
- Descoberta de la muralla i adequació de l'espai d'acollida

Ciutat grega i romana d'Empúries

- Adequació de la sala polivalent
- Reforma de l'estoa de la ciutat grega
- Reforma del criptopòrtic de la casa romana I
- Projecte museogràfic amb les darreres descobertes
- Projecte d'un audiovisual per al nou centre d'atenció de visitants

Conjunt monumental de Sant Pere de Rodes

- Adequació de la visita al poble de la Santa Creu de Rodes
- Senyalització interpretativa del conjunt monumental

Castell de Miravet

- Projecte museogràfic sobre l'orde del temple a Catalunya
- Projecte de senyalització del castell

Monestir Reial de Santa Maria de Vallbona de les Monges

- Adequació de l'espai d'acollida i de la senyalització
- Projecte museogràfic sobre 'La vida regular i l'espiritualitat femenina'

Cartoixa d'Escaladei

- Adequació de l'espai d'acollida
- Adequació de la visita a la cel·la C
- Projecte museogràfic sobre la Cartoixa en la història del Priorat

CIUTAT IBÈRICA D'ULLASTRET

AUDIOVISUAL DE CARACTERITZACIÓ DELS IBERS

L'any 2012, en el decurs d'una campanya d'excavacions al Puig de Sant Andreu d'Ullastret, els fragments cranials van ser localitzats en un tram d'un dels carrers principals de la ciutat ibèrica i han estat objecte de diversos estudis i anàlisis científiques amb l'objectiu d'avançar en el coneixement de la societat ibera del nord-est peninsular. Tot l'estudi dut a terme durant els darrers dos anys ha permès reconstruir digitalment el rostre d'un dels personatges a partir del crani que va pertànyer a un individu d'entre 16 i 18 anys i que va morir jove a finals del segle III o principis del segle II aC. El treball de reconstrucció facial es va fer a partir de mètodes propis de la policia científica.

La realització d'un audiovisual sobre la reconstrucció facial en 3D ha suposat un canvi molt important tan a nivell científic com a nivell divulgatiu, oferint noves eines d'interpretació de la cultura ibèrica a Catalunya i a Europa.

Projecte de caracterització d'un iber a partir de les restes cranials trobades a la ciutat ibèrica d'Ullastret. Exposat a la mostra 'Els caps tallats d'Ullastret. Violència i ritual en el món iber'.

CIUTAT IBÈRICA D'ULLASTRET

RECONSTITUCIÓ VIRTUAL DE LA CIUTAT IBÈRICA

La recerca desenvolupada durant els darrers anys a la ciutat ibèrica d'Ullastret ha permès avançar de manera exponencial en el coneixement de la seva estructura arquitectònica, urbana i periurbana, sent especialment interessants les aportacions i els resultats de les prospeccions geofísiques multisistema.

Aquestes dades, juntament amb la base de coneixements precedents, permeten avui en dia plantejar una restitució virtual bastant aproximada a la realitat utilitzant tecnologia 3D que es podrà incorporar a altres elements interpretatius com apps, senyalitzacions, etc. D'aquesta manera es facilita al gran públic la lectura i comprensió de com era la ciutat ibèrica d'Ullastret. El visitant es pot fer una visió global i de conjunt d'aquest important nucli ibèric.

Primeres imatges de la reconstrucció 3D de la ciutat ibèrica d'Ullastret, que s'està portant a terme. La presentació del 3D tindrà lloc el juny de 2015

CIUTAT IBÈRICA D'ULLASTRET

DESCOBERTA DE LA MURALLA I ADEQUACIÓ DE L'ESPAI D'ACOLLIDA

Les campanyes d'excavacions del 2013 a Ullastret van exhumar nous coneixements sobre la muralla del Puig de Sant Andreu i el seu fossar. Per posar valor aquest element, el Departament de Cultura va iniciar durant el 2014 els tràmits d'expropiació d'uns terrenys limítrofes de 38.793 m² amb el propòsit de dur a terme les següents actuacions:

- Excavació integral del fossat defensiu
- Consolidació i restauració de la muralla de la ciutat ibèrica per posar en valor el conjunt defensiu i, per extensió, el jaciment.
- Inici del procés de reordenació de l'entorn i de l'accés al jaciment per construir el nou espai d'acollida i d'interpretació.

Projecte de reordenació d'espais i de centre d'acollida de visitants. 2015-2016

CIUTAT GRECOROMANA D'EMPÚRIES

ADEQUACIÓ DE LA SALA POLIVALENT

Empúries és un punt de retrobada de molts turistes catalans i francòfons durant els mesos d'estiu, un públic que cal fidelitzar a través d'una programació cultural de qualitat. Des de fa anys, Empúries organitza cada estiu una programació expositiva temporal en col·laboració amb l'Ajuntament de l'Escala. Gràcies a la redistribució dels espais, la realització de nous magatzems i el programa Patrimoni *en Acció*, s'ha pogut habilitar una nova sala polivalent de 250 metres quadrats que permet programar activitats culturals i científiques i exposicions de qualitat, alhora que permetrà una millor atenció al públic escolar.

Els treballs d'adequació han consistit en: la substitució del paviment, la climatització de la sala, instal·lacions elèctriques, d'imatge i so, i de seguretat; arranjamet de l'antic vestíbul com a espai introductor de la sala polivalent, i millora de l'accés principal.

Transformació de l'antic espai de magatzem en sala polivalent per a exposicions temporals i altres usos culturals. La inauguració de la sala va tenir lloc el mes d'abril de 2015 amb l'exposició 'Empúries. Mirant el passat. Construint el futur'.

CIUTAT GRECOROMANA D'EMPÚRIES

REFORMA DE L'ESTOA DE LA CIUTAT GREGA

La reforma de l'estoa de la ciutat grega d'Empúries és una de les actuacions més destacades i necessàries per millorar la interpretació del jaciment. La estoa es troba en plena àgora –plaça pública de les antigues ciutats gregues i centre de l'activitat política i econòmica de la ciutat– on i és un element molt important doncs en aquest espai es duien a terme les activitats comercials i socials dels antics grecs. Fins ara, les restes que es conserven d'aquest edifici són difícils d'interpretar doncs corresponen a les fonamentacions de l'edifici, de manera que no s'ha conservat cap element de l'alçat i és molt difícil per al visitant de fer-se una idea del seu ús.

Per assolir un grau d'interpretació de l'espai satisfactori, s'actua en tres sectors diferenciats:

1. A la banda oest, es recupera el nivell de circulació, simulant un paviment d'*opus signinum* i indicant l'arrencament de les columnes.
2. Al centre es consoliden les restes per presentar-les al nivell que s'han conservat
3. A l'extrem oriental es consoliden i restauren les restes d'època paleocristiana, quan es van utilitzar alguns àmbits per habilitar-les com a cambres funeràries, relacionades amb la capella o *cella memoriae*, que es troba al nord.

L'inici de les obres d'excavació i acondicionament de l'espai tindrà lloc a finals de maig de 2015 i es preveu l'obertura al públic a finals d'any.

La instal·lació d'una senyalització amb plafons ajudarà a interpretar la importància i la funció d'aquest edifici en la vida pública dels grecs.

S'aprofita la intervenció per pavimentar la superfície de l'àgora i dos dels carrers principals de la ciutat grega d'Empòrion, fet que millorarà a la circulació dels visitants.

Projecte de reforma de l'estoa grega

CIUTAT GRECOROMANA D'EMPÚRIES

REFORMA DEL CRIPTOPÒRTIC D'UNA DE LES CASES DE LA CIUTAT ROMANA

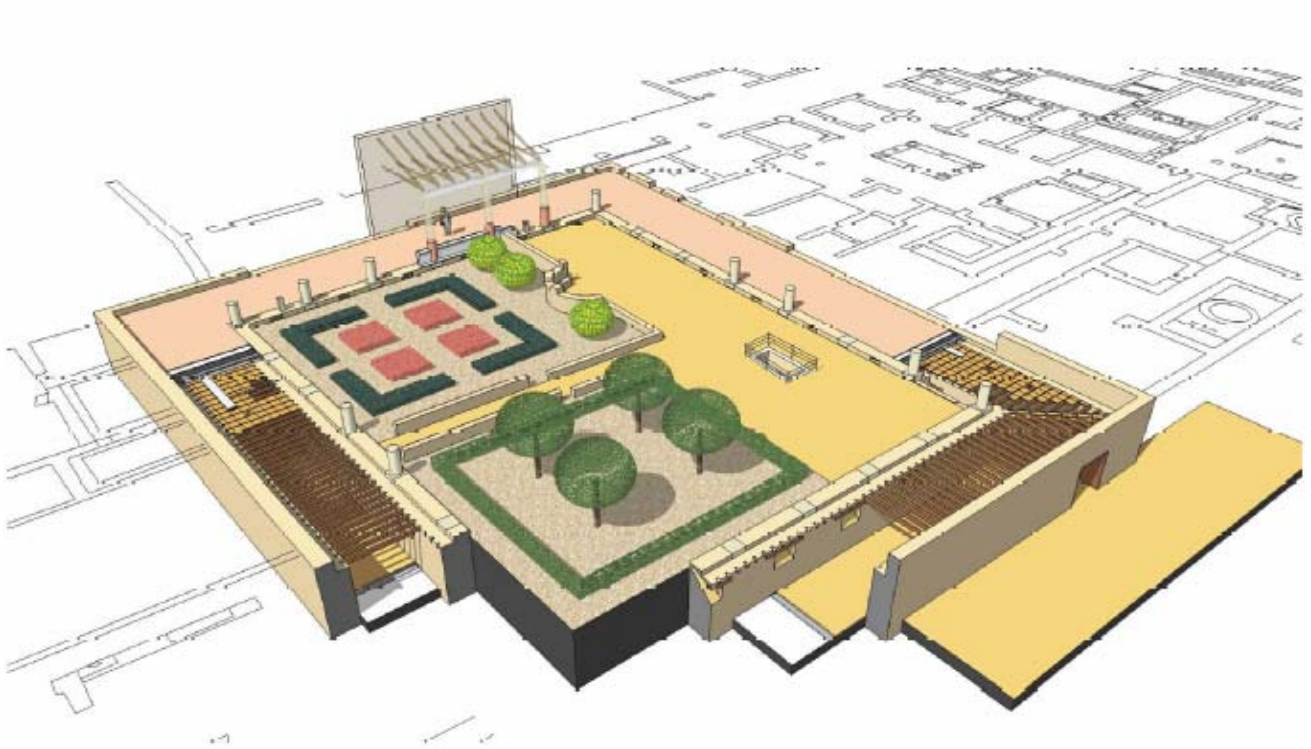
L'objectiu genèric de la reforma del criptopòrtic és l'adequació de les seves restes arqueològiques, les del peristil i el jardí de la denominada "casa dels mosaics", una de les grans *domus* senyoriales de la ciutat romana d'Empúries, recuperant així un espai només comparable al que podem trobar en altres ciutats com Pompeia o Herculà.

La casa va ser restaurada a mitjans del segle XX i té moltes patologies (formigons malalts) i adequacions inapropiades, que fan que el criptopòrtic (galeria subterrània) estigui tancat al públic per problemes de seguretat. Per poder obrir-lo al públic, el projecte de reforma inclou:

1. La restauració, conservació i protecció dels elements originals conservats: reforç del sostre i impermeabilització per poder obrir a la visita pública.
2. Incorporació de recursos audiovisuals que ajudin a entendre la importància d'aquest espai i a interpretar-lo.
3. Enjardinament dels patis de la casa de manera que el visitant es pugui fer una imatge clara de la ciutat romana d'Empúries i de les construccions de l'època.

L'inici de les obres d'excavació i acondicionament al visitant s'inicien a finals de maig de 2015. tindrà lloc a finals de maig de 2015 i es preveu l'obertura al públic a finals d'any.

Projecte de consolidació del criptopòrtic i museïtzació del jardí de la casa romana

Projecte d'elements audiovisuals interpretatius del criptopòrtic

CIUTAT GRECOROMANA D'EMPÚRIES

PROJECTE MUSEOGRÀFIC AMB LES DARRERES DESCOBERTES DEL JACIMENT

A partir d'una diagnosi de l'actual museu del jaciment d'Empúries es pretén reorientar i actualitzar el discurs de l'exposició permanent, refer la seva museografia tot incorporant diversos recursos audiovisuals, així com també racionalitzar, optimitzar i ampliar l'espai d'exposició permanent, tenint en compte la globalitat dels serveis i equipaments que configuraran l'oferta d'Empúries.

A més, les darreres excavacions realitzades a Empúries al llarg dels darrers anys han permès fer descobertes molt importants que fan necessària una reconstrucció constant del relat històric del jaciment, des dels orígens de l'assentament fins a l'actualitat.

Els àmbits de la nova exposició permanent d'Empúries són:

1. Escultura d'Esculapi
2. Espai interpretatiu de l'Esculapi
3. Espai audiovisual
4. Empòrion: un empori grec a Ibèria
5. Emporiae: la porta d'entrada de la romanització a Hispània
6. Empúries: de l'abandonament a seu del bisbat
7. Història de les excavacions

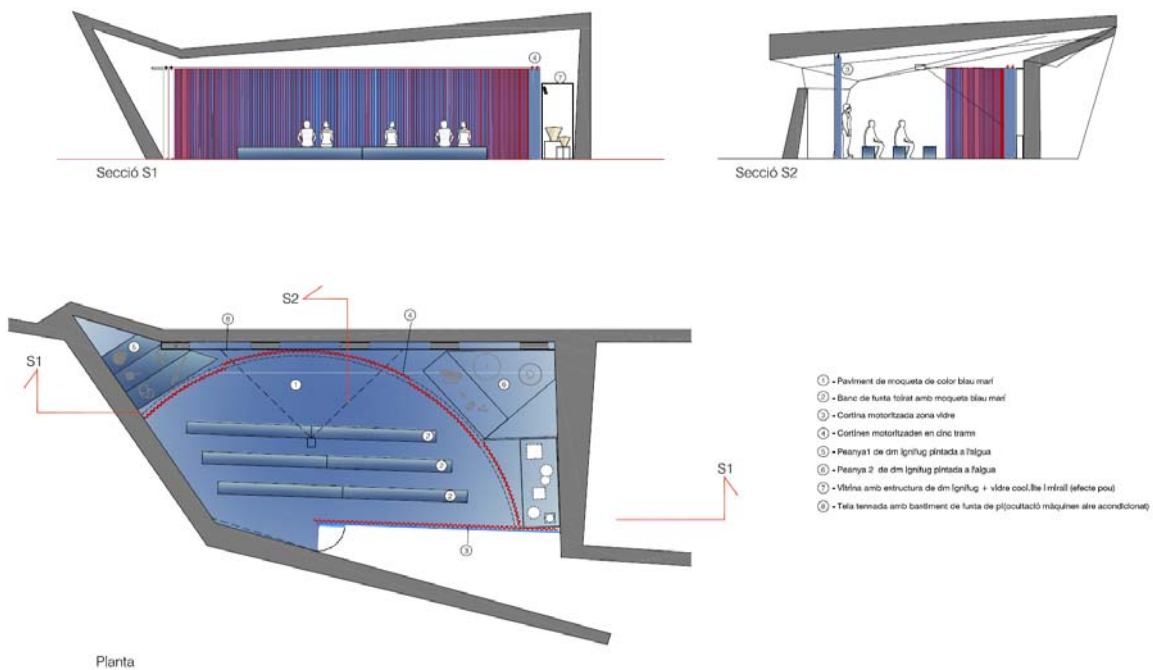

Projecte museològic de la nova exposició permanent del Museu monogràfic d'Empúries

CIUTAT GRECOROMANA D'EMPÚRIES **PROJECTE AUDIOVISUAL DEL CENTRE D'ATENCIÓ DE VISITANTS**

Al projecte museogràfic del museu se suma un altre àmbit expositiu multimèdia que s'ubica al nou centre d'atenció de visitants i que s'obrirà l'estiu del 2015. Aquest espai multimèdia o audiovisual actua com a pròleg de la visita al conjunt.

La sala multimèdia es troba al costat mateix del corredor d'accés al recinte, de manera que una vegada adquirida l'entrada, els visitants podran accedir lliurement a la zona dels serveis, i a la sala multimèdia, on es projectarà l'audiovisual, en circuit continu. La superfície de la sala és de 85,90 m2, i permet un aforament d'unes 50 persones.

Projecte de sala multimèdia/audiovisual del Centre d'Atenció de Visitants d'Empúries que s'obrirà el juliol de 2015

CONJUNT MONUMENTAL DE SANT PERE DE RODES

ADEQUACIÓ DE LA VISITA AL POBLE DE SANTA CREU DE RODES

Des de l'any 2006, Santa Creu és un punt clau de la recerca al Conjunt monumental de Sant Pere de Rodes. La posada en valor de les restes arquitectòniques de Santa Creu, d'una entitat molt remarcable, juntament amb la socialització dels resultats de la recerca són objectius estratègics en la millora de l'oferta patrimonial del Conjunt. Amb aquest objectiu, des de l'any 2012 s'obre al públic durant els mesos d'estiu i els caps de setmana l'església de Santa Helena i es programen de forma estable visites guiades al poble i església.

Per millorar la visita, el projecte d'adequació consisteix en:

1. Consolidar les restes per fer comprensible l'estructura urbana del poble
2. Incorporar sistemes de protecció per fer compatible la seva conservació amb la visita pública
3. Habilitar l'accés a les restes de les cases

Poble de Santa Creu de Rodes

Aquest projecte, sumat a la nova senyalització del Conjunt Monumental, permet consolidar Santa Creu de Rodes com un dels grans actius de la visita al conjunt.

CONJUNT MONUMENTAL DE SANT PERE DE RODES

SENYALITZACIÓ DEL CONJUNT MONUMENTAL DE SANT PERE DE RODES

El Conjunt Monumental de Sant Pere de Rodes està format pel monestir benedictí, el castell de Sant Salvador de Verdera i el poble de Santa Creu de Rodes. Fins ara, el discurs interpretatiu ha estat centrat en l'arquitectura i l'art romànic del monestir. El relat sencer del conjunt, que permet entendre l'estructura organitzativa de la societat feudal medieval: monestir, castell i poble (Sant Pere de Rodes, Sant Salvador i Santa Creu), s'articula a través d'una nova senyalització del conjunt monumental

La senyalització del conjunt monumentals s'implementa a principis de juny de 2015

CASTELL DE MIRAVET

PROJECTE MUSEOGRÀFIC SOBRE L'ORDE DEL TEMPLE A CATALUNYA

El Castell de Miravet és un dels millors exemples d'arquitectura militar d'època medieval de Catalunya i, concretament, el màxim exponent de l'arquitectura de l'orde del Temple. Alhora, és un dels focus de turisme patrimonial de major entitat a les Terres de l'Ebre. Actualment, la visita és curta temporalment i manca un relat ben articulat degut a la falta d'espais museïtzats.

El projecte museogràfic, endegat a finals del 2014, té com a principal objectiu dotar el monument de contingut i recursos interpretatius en aquells espais més importants del recorregut i que ajudin a entendre la importància de Miravet en el relat històric de Catalunya. La museografia que s'està plantejant està dotada de recursos tecnològics de realitat augmentada.

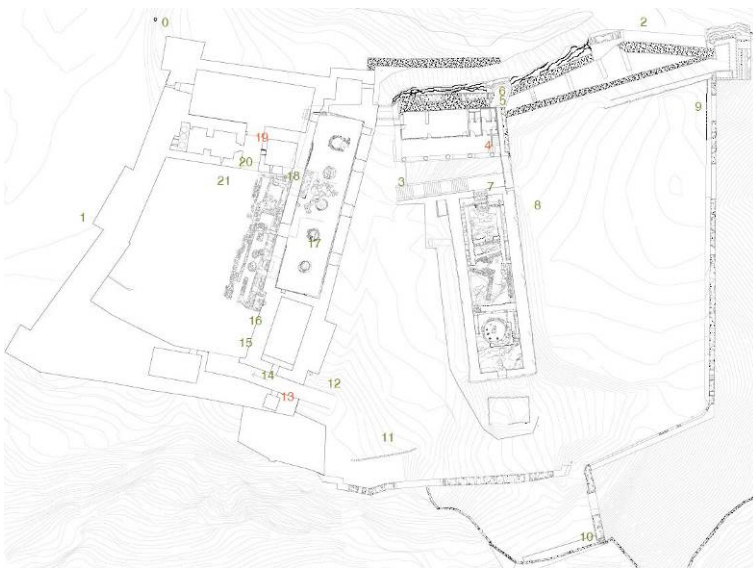
El projecte s'enllestirà el mes de juny de 2015

CASTELL DE MIRAVET

PROJECTE DE SENYALITZACIÓ DEL CASTELL

La implementació del projecte de museïtzació del Castell de Miravet porta implícita, necessàriament, la senyalització direccional i interpretativa del monument, elements bàsics de la visita. El projecte de senyalització interpretativa que es va iniciar el 2014 té com a objectiu fixar l'atenció en cadascun dels elements arquitectònics que es mostren en el recorregut de la visita i el seu context històric (des d'època ibèrica a la Guerra Civil espanyola), fent especial atenció a les diverses funcions que ha tingut el castell al llarg de la història.

El projecte de senyalització interpretativa incorpora el nou relat en diversos idiomes i recreacions 3D.

Localització dels punts de la nova senyalització que s'implementarà l'octubre de 2015

Fase inicial de reconstrucció 3D del castell

MONESTIR REIAL DE SANTA MARIA DE VALLBONA DE LES MONGES

ADEQUACIÓ DE L'ESPAI D'ACOLLIDA

L'abadia cistercenca de Santa Maria de Vallbona, és la més important de la branca femenina de l'ordre del Cister a Catalunya i té una continuïtat de vida religiosa sense excepció de més de 850 anys. La visita a Vallbona es comparteix amb la comunitat i amb els cultes de la vida regular, junt amb la realitat de ser un lloc de testimoni viu i de ser lloc d'acollida.

La posada en valor d'aquest monument, que forma part de la Ruta del Cister, es va iniciar amb la millora dels espais i la interpretació del monument, a través de tres accions:

1. L'adequació de l'accés al monestir i la recepció
2. Definició d'un itinerari de visita
3. Senyalització informativa de l'espai d'acollida, dels serveis i dels punts de l'itinerari de visita.

MONESTIR REIAL DE SANTA MARIA DE VALLBONA DE LES MONGES PROJECTE MUSEOGRÀFIC 'VIDA REGULAR I ESPIRITUALITAT FEMENINA'

Del triangle que formen les tres abadies de la Ruta del Cister -Poblet, Santes Creus i Vallbona de les Monges-, el monestir de Vallbona és el que la que es troba en la pitjor situació, molt lluny de les altres dues, Poblet i Santes Creus, pel que fa a espais, temps i experiència de la visita, per tant, cal actuar de manera decisiva en la seva millora.

El valor femení és el principal actiu que dona singularitat al conjunt cenobític ja que es tracta de l'únic on hi viuen monges des de fa vuit segles. L'exposició permanent s'ubicarà a la sala gòtica, avui en desús i es planteja amb una museografia suggeridora i recursos tecnològics de primer nivell. El relat al voltant del qual s'està treballant posa l'accent en tres aspectes essencials de la història i vigència de la comunitat monàstica de Santa Maria de Vallbona:

1. **L'escriptorium** com a reflex de la vida intel·lectual de la comunitat femenina
2. **El monestir, contenedor de memòria** on s'expliquen les vicissituds de 800 anys sense interrupció de la vida espiritual
3. **La farmàcia**, reflex dels coneixements botànics i mèdics de la comunitat religiosa femenina

Escriptorium

El monestir. Contenedor de memòria

La farmàcia

La implementació de la museografia a la sala gòtica s'inicia el segon semestre de 2015

CARTOIXA D'ESCALADEI

ADEQUACIÓ DE L'ESPAI D'ACOLLIDA

L'important increment de visitants i activitats diverses que s'ha produït a la Cartoixa d'Escaladei arran de la restauració de la zona cenobítica el 2013 va fer necessària i oportuna la millora qualitativa de la zona d'accés i d'acollida. L'actuació que s'ha dut a terme en el marc del programa Patrimoni *en Acció* té com a objectiu millorar l'aspecte i les condicions ambientals de la zona d'aparcament i d'accés al monument. S'ha concretat en tres accions principals:

1. Implantació de senyalització interpretativa exterior
2. Enjardinament amb espècies autòctones dels parterres de la zona d'accés
3. Finalització de les pèrgoles de l'aparcament

Enjardinament de la zona d'aparcament

Parterre de la zona d'accés

CARTOIXA D'ESCALADEI

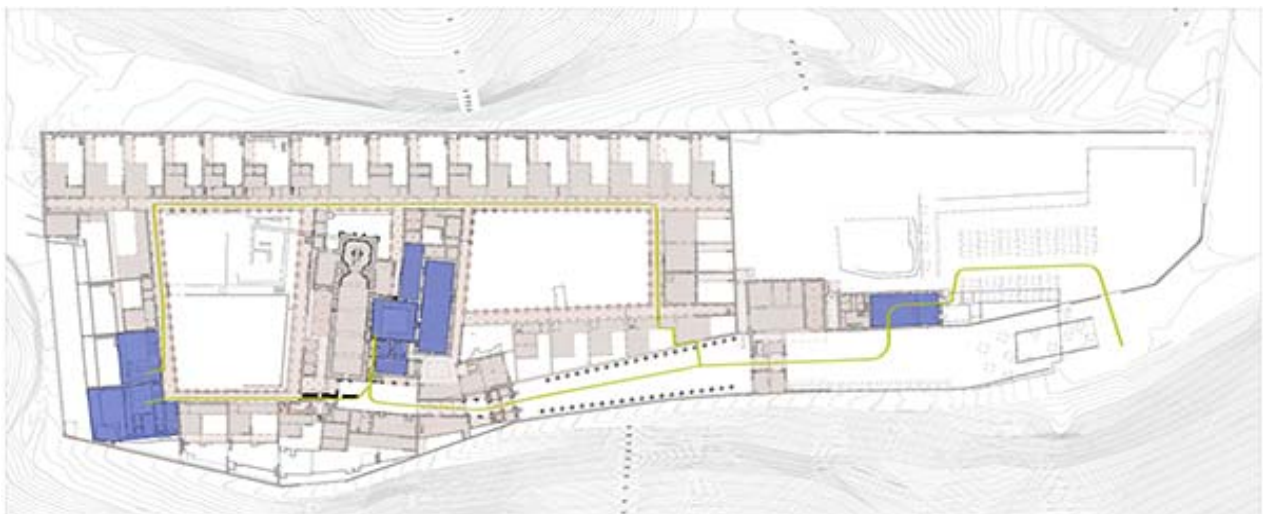
PROJECTE MUSEOGRÀFIC SOBRE LA CARTOIXA

Les obres de restauració l'any 2013 de la zona cenobítica van permetre l'obertura al públic dels espais de vida comunitària dels monjos cartoixans, i per tant un salt qualitatiu en l'oferta de visita que s'ha traduït també en un augment significatiu de visitants.

El fet que la Cartoixa d'Escaladei sigui l'únic monestir cartoixà accessible al públic a Catalunya (les cartoixes en funcionament són d'estricta clausura), fa essencial dotar el monument d'una proposta museogràfica més àmplia que l'actual i que permeti traslladar al visitant la complexitat i singularitat de l'espiritualitat i de la vida cartoixana.

El discurs museològic en el que s'està treballant parteix d'un recorregut expositiu fonamentat en l'experiència de la vivència de l'espiritualitat cartoixana i apropar el visitant a l'ideal de vida d'un monjo cartoixà. A aquest discurs museogràfic essencial s'afegeix un discurs territorial, que permet visualitzar la importància de la Cartoixa en la història del Priorat i del seu llegat, entre el que destaca, sense cap mena de dubte, el conreu de la vinya. Els àmbits són:

1. Escaladei i el territori
2. El sentit de la vida cartoixana
3. El funcionament de la cartoixa
4. La cartoixa i el seu entorn social
5. La cultura del vi

Esbós de distribució dels àmbits museogràfics al recinte monumental

CARTOIXA D'ESCALADEI

ADEQUACIÓ DEL MIRADOR DE LA CEL·LA CARTOIXANA C

L'any 1999 es va portar a terme a la Cartoixa d'Escaladei la restitució parcial i de la cel·la C (els cartoixans anomenen les cel·les alfabèticament). Aquesta actuació ha esdevingut fins a l'actualitat un recurs de primer ordre per tal de fer comprensible als visitants el model de vida dels monjos cartoixans.

Tot i el seu gran valor educatiu, cal restituir parts molt essencials de l'espai de meditació i de treball, com són el "Mirador", l'"Hort" i l' "Altell", per tal d'oferir una interpretació global i transmetre als visitants una completa percepció del model de vida eremítica del monjo cartoixà.

Obres en curs al mirador de la cel·la C de la Cartoixa d'Escaladei. La finalització de l'adequació del mirador, juntament amb el projecte museogràfic tindrà lloc el mes de juliol de 2015

PÚBLICS. MILLORA DELS EQUIPAMENTS PATRIMONIALS

2. ADJUDICACIÓ I CONCEPTUALITZACIÓ D'UN ESPAI DE REFERÈNCIA DEL PATRIMONI CULTURAL A BARCELONA

Durant el primer any de funcionament de l'Agència s'ha tancat l'adjudicació de la inversió i la gestió dels baixos del Palau Moja com a un nou espai a Barcelona, aparador multidisciplinar i punt de referència per la divulgació del Patrimoni Cultural de Catalunya: l'ESPAI PATRIMONI.

L'Espai Patrimoni es concep com un espai de descoberta dels principals elements del patrimoni cultural català, en un espai molt singular i ben ubicat.

- **Un espai de referència al món pels apassionats del patrimoni** que treballa per posar a l'agenda cultural de la societat la visita regular als elements clau del patrimoni català.
- **Una porta d'entrada per descobrir el patrimoni cultural de Catalunya** a partir de l'entreteniment cultural i la gastronomia.
- **Un espai expositiu** per presentar una època al voltant d'un element tangible del nostre patrimoni cultural.

✓ **9 mil·lions de vianants
anuals a les Rambles**

L'Espai presentarà la informació sobre el patrimoni cultural posant de relleu la seva qualitat i diversitat i oferirà productes, entrades i paquets de serveis relacionats amb el patrimoni del país. Per presentar el conjunt patrimonial de Catalunya es comptarà amb continguts audiovisuals, interactius i activitats on els mateixos visitants podran participar. També s'incorporarà un espai de degustació de productes representatius del patrimoni enològic i gastronòmic de Catalunya, preferentment els productes tradicionals i protegits, i d'un altre espai on podem adquirir productes de gastronomia, enologia i marxandatge representatius del patrimoni català.

Per presentar el patrimoni s'està treballant en un relat històric i artístic que articula el patrimoni del país, des dels orígens a la contemporaneïtat.

PÚBLICS. MILLORA DELS EQUIPAMENTS PATRIMONIALS

3. ACORD PER MILLORAR ELS ACCESSOS I L'ENTORN PAISATGÍSTIC D'EMPÚRIES

Amb l'objectiu de millorar els accessos al conjunt arqueològic d'Empúries i possibilitar l'obertura del nou Centre d'Atenció als Visitants, l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural i l'Ajuntament de l'Escala van treballar conjuntament per arribar a un acord que reforci les sinèrgies entre ambdues institucions i impulsi l'adequació dels accessos a la zona, la creació d'una nova àrea d'aparcament a l'exterior del conjunt arqueològic, la millora paisatgística de l'entorn i l'increment dels espais de lleure.

L'acord, que es va signar públicament el gener de 2015 preveu crear una nova zona d'aparcament en un espai de titularitat municipal d'uns 25.000 metres quadrats, part del qual ja tenia aquest ús. Aquesta nova zona unifica l'actual aparcament municipal, el que utilitza l'Hostal Empúries i un nou espai d'estacionament, sumant un total de 532 places.

El projecte inclou un giratori que regularà la circulació d'entrada i sortida a aquesta zona i una nova connexió per a vianants entre el passeig d'Empúries i l'espai d'aparcament. També s'habilita una zona perquè els autocars puguin deixar els passatgers que visitin el jaciment d'Empúries, habilitant-ne una altra per l'aparcament.

L'Agència, per la seva banda ha iniciat els tràmits per fer efectiva la cessió d'ús d'un espai de les mateixes dimensions a l'Ajuntament de l'Escala per una nova àrea de lleure que doni servei a l'entorn del passeig marítim i les platges d'Empúries.

✓ **La reordenació dels accessos permetrà l'obertura, el juliol de 2015, del nou centre d'atenció de visitants**

PÚBLICS. MILLORA DELS EQUIPAMENTS PATRIMONIALS

4. ACORD PER L'OBERTURA DEL CONJUNT RUPESTRE DE LA ROCA DELS MOROS DEL COGUL, PATRIMONI MUNDIAL DE LA HUMANITAT

Amb la voluntat de convertir el conjunt d'art rupestre de la Roca dels Moros del Cogul en un referent patrimonial de Catalunya i garantir-ne la seva visita pública, l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural, l'Ajuntament del Cogul i el Consell Comarcal de les Garrigues van posar les bases per a la gestió conjunta del recinte patrimonial.

Durant el segon semestre del 2015 s'obrirà l'accés a la visita de les pintures rupestres i el centre d'acollida annex durant els caps de setmana de l'any i el mes d'agost. Paral·lelament, es començarà a treballar en projectes pedagògics específics entorn el conjunt rupestre, en el marc del programa d'acció cultural i educativa de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural.

Totes tres institucions col·laboren en la recerca de fonts de finançament que contribueixin a la conservació, millora i dinamització turística d'aquest important conjunt patrimonial.

5. NOUS SERVEIS PER ALS VISITANTS

Amb l'objectiu d'obtenir més recursos per reinvertir en el Patrimoni Cultural, des de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural s'ha innovat en noves fórmules de gestió de negocis amb tercers a través de les concessions de les botigues i dels restaurants dels equipaments patrimonials a socis de proximitat i que impliquen una inversió zero a l'administració pública. Durant el 2014 s'ha dut a terme:

- ✓ *Licitació de la cafeteria del mNACTEC*
- ✓ *Nou acord de col·laboració amb Grup Sagardi per la concessió del restaurant del MHC.*

PÚBLICS. ESCOLES

6. FINESTRETA ÚNICA DE L'OFERTA EDUCATIVA DEL PATRIMONI CULTURAL

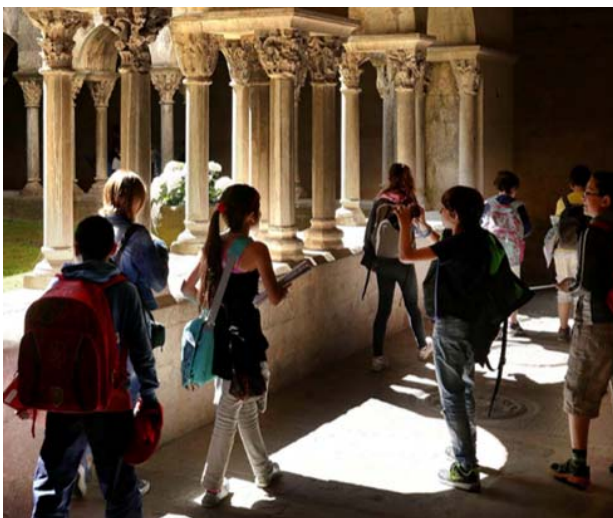
Una de les principals funcions del Departament de Cultura és posar el patrimoni i la cultura, el coneixement heretat i l'aprenentatge que se'n deriva al servei de l'educació formal, no formal i al llarg de la vida. Amb aquest objectiu, l'Acció Educativa de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural durant el 2014 s'ha centrat en dos objectius:

- ✓ ***Integrar l'oferta educativa dels equipaments gestionats l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural als dissenys curriculars del Departament d'Ensenyament.***
- ✓ ***Difondre l'oferta educativa del patrimoni cultural als professionals de l'educació en el lleure.***

Per assolir aquests objectiu es van dur a terme les següents actuacions:

1. Balanç de les necessitats del sistema educatiu i de l'oferta actual dels recursos patrimonials que es presentarà públicament al sector durant el 2015.
2. Creació d'un espai virtual de trobada entre experiències d'educació patrimonial: el **portal web Cultura Educació**

El portal web **Cultura Educació** aglutina per primera vegada tota l'oferta educativa del patrimoni cultural en un únic catàleg. Aquesta eina, a més d'un cercador, és un espai de diàleg entre l'oferta d'activitats i recursos dels equipaments patrimonials i les propostes de treball que neixen dels centres educatius o que es dissenyen de forma conjunta entre mestres i gestors culturals.

- ✓ ***Durant el 2014 han visitat els equipaments patrimonials de la Generalitat 199.117 escolars***
- ✓ ***El portal web ha rebut un total d'32.767 visites des de la seva posada en funcionament l'octubre del 2014***

Les funcionalitats de l'espai virtual són:

- ✓ **Consultar** les activitats educatives amb fitxes descriptives, contacte per a fer la reserva i l'enllaç al recurs concret que l'ofereix; recursos educatius, propostes especials, ofertes de formació, pràctiques, estades en empresa i projectes singulars.
- ✓ **Participar** a través de la publicació d'experiències educatives dels centres educatius, dels esplais, de les AMPA's i dels mateixos estudiants, així com compartir recursos, coneixements, metodologies i estratègies pedagògiques.

- ✓ **Patrimoni Cultural - Educació es converteix en el principal espai virtual de consulta, trobada i participació entre el patrimoni cultural i la comunitat educativa de Catalunya**

7. REORDENACIÓ DEL SISTEMA DE VISITES GUIADES I TALLERS DIDÀCTICS

Per tal d'oferir un millor servei educatiu a les escoles i públic en general, alhora que gestionar d'una manera més eficient els recursos, s'ha canviat el model de contractació de les visites guiades i dels tallers didàctics per lots geogràfics, permetent treballar, a partir d'ara, de manera unificada, garantint la qualitat del servei a tots els equipaments gestionats per l'Agència.

- ✓ **Aquest sistema permet explicar el relat històric de Catalunya d'una manera integrada posant èmfasi en la significació de cada element patrimonial**

PÚBLICS. TECNOLOGIA

8. AUDIOGUIES PER ALS MONUMENTS I JACIMENTS

Amb l'objectiu d'incrementar el grau de satisfacció dels usuaris del patrimoni i oferir millors recursos d'interpretació, es va iniciar durant el 2014 el procés d'implementació del servei d'audioguies amb la licitació del contracte del servei per als jaciments d'Empúries i Ullastret. El servei es posa en funcionament el mes d'abril de 2015 i s'implementarà a la resta d'equipaments progressivament. Aquest element interpretatiu permet ampliar l'oferta de serveis i millorar l'experiència de la visita, així com les dels visitants.

Amb un relat actualitzat, atractiu i lúdic, els continguts de les audioguies s'orienten a fer més comprensibles els espais de visita i a potenciar l'emoció que genera. L'objectiu és fer reviure la història i ajudar a connectar al visitant no especialitzat amb l'esperit d'aquell escenari històric, tot transmetent-li la seva significació.

Els aparells d'audioguia incorporen quatre idiomes (català, castellà, anglès i francès) i estan pensats perquè tothom els pugui fer servir, independentment de les seves discapacitats físiques o sensorials.

La posada en funcionament de l'audioguia d'Empúries va tenir lloc el mes d'abril de 2015

✓ ***Els actors Carles Martínez, Carme Elias i Jordi Boixaderas posen veu a la visita a Empúries***

PÚBLICS. TECNOLOGIA

9. APP RUTA 1714

Un dels àmbits en què s'ha començat a treballar és el de l'ús de nous formats i noves tecnologies per a la interpretació del patrimoni cultural i la interacció dels visitants amb ell. Una de les experiències pilot ha estat l'*app* Ruta 1714, en el marc de la creació de la Ruta 1714 amb motiu de la commemoració del Tricentenari.

L'aplicació mòbil Ruta 1714 són tres *apps* en una de sola: una completa guia cultural, turística i gastronòmica dels principals indrets de la Guerra de Successió a Catalunya; una eina de divulgació històrica amb informació rigorosa sobre els fets de la Guerra, una col·lecció de vídeos *premium*, les 'Veus 1714', i la novel·la 'Reis de sorra', que vincula el segle XVIII amb l'actualitat i que es va anar publicant per capítols setmanals a través de l'*app*.

- ✓ **4648 descàrregues**
- ✓ **4,2 punts de valoració sobre 5**

10. TERRASSA AUGMENTADA

En el marc del projecte europeu CreativeCH, el Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya va apostar una vegada més per desenvolupar accions a nivell local amb l'objectiu de proporcionar, especialment als joves, instruments que millorin l'accés i la comprensió del patrimoni cultural, la ciència i la tecnologia: **Terrassa Augmentada**, una *app* per a dispositius mòbils que

transmet els valors del patrimoni industrial a la gent jove utilitzant les tècniques i el llenguatge del moment, com ara la realitat

L'aplicació ofereix un itinerari per la Terrassa industrial i modernista a partir de la visita a disset edificis emblemàtics de la ciutat. Cada punt de l'itinerari consta d'audioguia, marcadors de realitat augmentada per veure com era antigament l'edifici, i recursos audiovisuals i continguts textuals.

PÚBLICS. TECNOLOGIA

11. EL VÍDEOMAPPING DEL SETGE DE CARDONA

El vídeomapping del setge del Castell de Cardona forma part de la museïtzació de l'Espai 1714 de Casamata de la fortalesa de Cardona que es va dur a terme durant el 2014 en el marc de la Ruta 1714. Sobre una maqueta de la Cardona del segle XVIII, es recrea amb tecnologia projectada el setge borbònic al castell de Cardona, l'any 1711, en el marc de la Guerra de Successió.

La Casamata va ser durant el segle XVIII, un emplaçament d'artilleria que, amb força seguretat, protegia el camí cobert, petites avançades circumdants i un polvorí d'abast del castell. En plena guerra del Francès (1812), la Casamata es va fortificar completament gràcies a la construcció de murs molt sòlids que van cobrir tot l'espai. Dins la Casamata és on es troba l'espai interpretatiu del 1714 que explica la guerra de Successió en general i a Cardona en particular.

El vídeomapping narra el setge de 1711 al castell de Cardona per part de l'exèrcit borbònic i es localitza al tercer àmbit de L'Espai 1714, un cop el visitant s'ha endinsat en la Guerra de Successió a través de plafons explicatius, interactius i audiovisual. Una intervenció que ofereix al visitant una nova visió de la nostra història a través de la fortalesa inexpugnable.

✓ ***És el primer vídeomapping que es realitza a Catalunya per a la interpretació d'una batalla***

PÚBLICS. TURISME

12. RUTA 1714

En l'àmbit de la captació de nous públics, l'Agència ha iniciat una línia de creació de producte turístic, reforçant la col·laboració amb l'Agència Catalana de Turisme, la Direcció General de Turisme i els operadors turístics del mercat que s'ha concretat en la creació de la Ruta 1714, amb motiu de la commemoració històrica dels fets de la guerra de Successió.

La Ruta 1714 és un itinerari-experiència pels **10 escenaris** on van succeir els episodis històrics més destacables de la guerra de Successió a Catalunya (1702-1714). Es tracta de llocs emblemàtics carregats de gran simbolisme, que tenen un excepcional interès patrimonial i/o paisatgístic i que ofereixen una variada oferta cultural i d'oci al seu voltant. A aquests 10 espais s'hi sumen **21 Viles cremades 1714** i **24 Espais 1714**, indrets destacables per les fortaleses, pels setges, pels conjunts emmurallats, per les batalles que s'hi disputaren o pels personatges que hi van fer història. . Els 10 escenaris principals són:

El Born. Centre Cultural

Torre de la Manresana

Castell de Cardona

Can Barraquer-Museu de Sant Boi

Universitat de Cervera

Castellciutat

Turó de la Seu Vella de Lleida

Castell de Talamanca

Casa Museu Rafael Casanova

Ermita de Sant Sebastià a Vic

Per posar en valor aquests espais es va actuar en:

1. La creació de la marca Ruta 1714
2. La visibilitat dels recursos a través de diferents tipus de senyalització:
 - **Informativa:** panells genèrics d'informació sobre la guerra i el monument
 - **Interpretativa:** panell específics dels fets, paisatges, personatges monuments
3. Creació de producte cultural i turístics per a grups, famílies o particulars que inclouen itineraris guiats, gastronomia i allotjament.
4. Millora del recurs patrimonial a través d'accions expositives i museogràfiques:
 - **Castell de Cardona:** exposició permanent sobre el "Castell de Cardona en el context de la guerra de Successió" a la Casamata, vídeomapping sobre el setge, implementació de senyals interpretatives del conjunt monumental i posada en valor dels baluards per a la seva visita
 - **Universitat de Cervera:** adequació de l'edifici de la universitat per a la visita amb panells informatius i condicionament del paranimf; exposició sobre la "Universitat de Cervera i la ciutat en el context del segle XVIII" al Museu Comarcal de Cervera.
 - **Turó de la Seu Vella:** condicionament de la capella de Sant Joan Baptista com a espai explicatiu de les conseqüències de la guerra de Successió a la Seu Vella i a la ciutat de Lleida; itinerari senyalitzat pels baluards moderns del turó
 - **Torre de la Manresana:** instal·lacions de seguretat per a la visita de la torre; condicionament de la sala gòtica com a espai de multivisió i implementació de senyals informatives i interpretatives.
 - **Castellciutat;** condicionament de la torre de Solsona per a la visita pública; exposició sobre "El general Moragues i el pas del Pirineu" a l'Espai Ermengol; itinerari guiat i dirigit entre el centre de la Seu i Castellciutat.
 - **Ermida de Sant Sebastià:** Muntatge exterior commemoratiu del Pacte dels Vigatans; implementació de senyals informatives i interpretatives i mòdul informatiu a l'OT de Vic

✓ **Durant el 2014 han visitat els espais de la ruta 1714 un total de 2.033.207 visitants**

PÚBLICS. TURISME

13. NOU IMPULS A LA RUTA DEL CISTER, UN TRIANGLE PATRIMONIAL ÚNIC

El Departament de Cultura, en estreta col·laboració amb els Consells Comarcals i els agents públics i privats del territori, ha volgut donar un nou impuls a la Ruta del Cister en la commemoració dels 25 anys de creació de la Ruta a través dels **Monestirs Reials de Catalunya** com a producte cultural i turístic d'alta qualitat.

Aquest nou impuls, que continua el seu desplegament durant el 2015, està basat en tres línies de treball encaminades a fomentar un discurs basat en l'espiritualitat i l'essència de la vida monàstica, la singularitat de la monumentalitat i l'excepcionalitat de les tres abadies. Durant el 2014 s'ha actuat en:

- La millora dels espais d'acollida i dels recursos interpretatius dels monestirs a través de la incorporació de projectes de millora en el marc del programa Patrimoni en Acció: senyalització i millores del centre d'acollida del Monestir de Vallbona de les Monges
- La dinamització dels espais a través d'una **programació cultural singular** complementària: realització del workshop internacional de teatre a càrrec de Forman Brothers Theatre, una de les companyies més prestigioses del panorama teatral Europeu. Es va oferir una sessió en obert de l'espectacle.
- L'impuls de la Ruta com a producte turístic i cultural amb la **reactivació de l'entrada conjunta** que permet visitar els tres monestirs a un preu de 12€ i ofereix altres descomptes als museus del territori. L'entrada es va posar en marxa el mes de març de 2015

Els projectes de museïtzació i interpretació dels tres espais formen part del programa Patrimoni en Acció 2015

PÚBLICS. TURISME

14. PAQUETS TURÍSTICS PER ALS MUSEUS DEL TERRITORI

Una de les altres actuacions que es van iniciar durant el 2014 en l'àmbit de les Xarxes Territorials de Museus és la creació de paquets de **turisme d'experiències** que inclouen diverses activitats lúdico-culturals per fer en una jornada. Aquests paquets s'adrecen a operadors turístics amb l'objectiu d'incorporar en el mercat de les experiències turístiques el sector del patrimoni i els museus. Les quatre primeres experiències es posaran en marxa la primavera de 2015:

L'or del segre. A la recerca del somni de Mariam (Museu de la Noguera, Balaguer). Activitat familiar i per a grups que inclou la visita al Museu, un passeig pel centre històric de Balaguer fins el Centre d'Interpretació de l'Or, extracció d'or al riu Segre, tast d'olis de la Noguera i vi de la DO Costers de Segre i dinar opcional, inspirat en antics receptaris andalusí.

El camí de Sant Jaume a Lleida. Sabors medievals (Museu Diocesà i Comarcal de Lleida). Recorregut dels pelegrins per diferents punts de la ciutat, visita a la Seu Vella de Lleida i a les esglésies romàniques de Sant Martí i Sant Llorenç, visita al Museu de Lleida i dinar inspirat en els plats de les tres cultures medievals (cristiana, jueva i musulmana)

El vi fa sang. Ofici i tradició. Museu de la Vida Rural. (Espluga de Francolí). Activitat que inclou una visita al Museu, un tast de vins de la DO Conca de Barberà, un recorregut per la Fassina Balanyà amb tast d'aiguardent de trepat, una visita al Cellar Cooperatiu i dinar a un dels restaurant del municipi.

Viatge als orígens de Pau Casals (Museu Vila Pau Casals, El Vendrell). Ruta guiada pels escenaris més íntims del geni al Vendrell, visita guiada al Museu, audició de violoncel i tast de vins de la DO Penedès i dinar gastronòmic local.

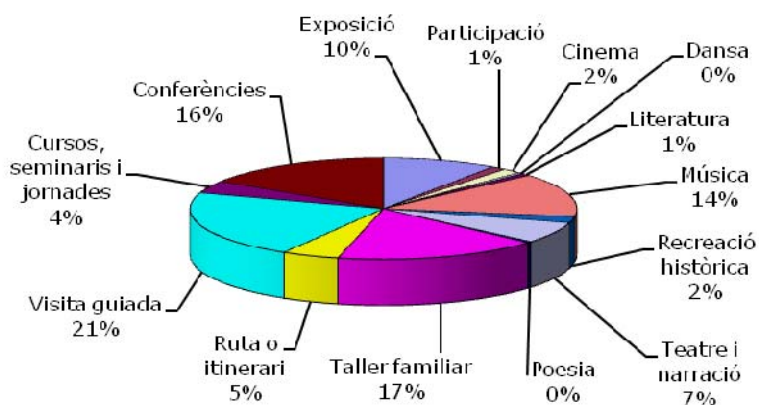
✓ ***Els paquets turístics s'ofereixen en català, castellà, anglès i francès***

Aquest projecte s'ha dut a terme gràcies a una part de la taxa de Foment Turístic de la Generalitat de Catalunya del 2014 i té continuïtat durant el 2015 amb la creació de paquets turístics a altres museus del conjunt del país.

PÚBLICS. ACTIVITATS CULTURALS

15. MÉS ACTIVITATS CULTURALS EN EL PATRIMONI CULTURAL A L'ESTIU

Amb l'objectiu d'oferir noves experiències als visitants s'han començat a treballar i a implementar nous formats d'activitats culturals alhora que s'ha mantingut la programació habitual dels museus i monuments amb un total de 260 activitats programades.

Exposicions	24
Activitats de participació	3
Cinema	4
Dansa	1
Literatura	2
Música	35
Recreació històrica	5
Teatre i narració	17
Poesia	1
Taller familiar	43
Ruta o itinerari	12
Visita guiada	54
Cursos, seminaris i jornades	10
Conferències	40

Destaquen:

Drakònia a Empúries

3 sessions x 3.331 usuaris

Recreació i teatralització d'un circ romà amb una arena de 65 x40 m i la participació de 30 artistes (genets, aurigues, actors-especialistes, ballarines) 14 cavalls, 4 carruatges romans i un gran nombre de figurants.

Spiritus a Sant Pere de Rodes

9 sessions x 896 usuaris

Experiència de misteri i suspens. Un recorregut per diferents estances del monestir, custodiats sempre per monjos silenciosos, enmig d'una boira espessa. Una acurada ambientació visual i sonora.

'Le surréalisme c'est moi' a Sant Pere de Rodes

2 sessions x 399 usuaris

Producció especial en el marc del Festival de Música de Sant Pere de Rodes. Espectacle de música i dansa dedicada a Salvador Dalí a càrrec del Ballet d'Hamburg.

Forman Brothers a Santes Creus

1 sessió oberta x 426 assistents

Workshop Internacional de 15 dies a càrrec de Forman Brothers Theatre, una de les companyies més prestigioses del panorama teatral Europeu. Es va oferir una sessió en obert de l'espectacle.

CONSERVACIÓ

CONSERVACIÓ

16. RESTAURACIÓ DELS MOSAICS GRECS D'EMPÚRIES

Durant els darrers tres anys i arrel d'un informe preceptiu sobre l'estat de conservació dels mosaics i paviments romans de la ciutat, s'han realitzat diverses restauracions. Restava pendent la restauració dels mosaics de la part grega del jaciment.

L'actuació, duta a terme en el marc del Programa Patrimoni *en Acció*, es va centrar en la restauració dels dos mosaics grecs de la zona dels temples de la ciutat d'Empòrion que estaven molt malmesos: el paviment del temple d'Esculapi i el paviment d'un temple bessó del qual desconeixem a quina divinitat estava dedicat. La restauració va consistir en la neteja, la integració i la consolidació dels materials que en alguns punts estaven completament perduts.

Restauració dels dos mosaics grecs de la zona dels temples de la ciutat grega d'Empòrion: paviment del temple d'Esculapi i paviment d'un temple bessó

CONSERVACIÓ

17. ACTUACIONS EN CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ DE BÉNS MOBLES

L'Agència Catalana del Patrimoni Cultural ha intervingut mitjançant el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya en diverses actuacions de conservació i restauració de béns mobles i béns històrics i artístics que formen part del patrimoni construït.:

Actuacions en conservació i restauració de béns mobles

- ✓ **57 actuacions sobre el patrimoni propi de la Generalitat de Catalunya**
- ✓ **110 actuacions sobre patrimoni compartit amb altres institucions**
- ✓ **32 subvencions atorgades a entitats privades i ens locals**
- ✓ **124 visites tècniques al patrimoni del conjunt de Catalunya**
- ✓ **38 assessoraments sobre la conservació i la restauració del patrimoni català als ens locals i ens privats sense afany de lucre (església i fundacions).**
- ✓ **6 projectes integrals de conservació-restauració**
- ✓ **9 estudis de conservació**

Serveis tecnocientífics

- ✓ **260 anàlisis fisicoquímiques**
- ✓ **5 sessions de desinsectació de 280 peces a la cambra d'anòxia**
- ✓ **40 Exàmens amb RX**
- ✓ **549 actuacions amb tècniques fotogràfiques**

Sala de Raigs X del CRBMC

Transferència del coneixement

- ✓ **10 beques de pràctiques per a processos relacionats amb la conservació-restauració**
- ✓ **5 cursos i 2 seminaris específics relacionats amb la conservació i la restauració**
- ✓ **29 visites divulgatives al CRBMC per a públic general i estudiants**

INTERVENCIONS DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ DE BÉNS MOBLES

De les actuacions en conservació i restauració realitzades en destaquen:

Pintura sobre tela

- ✓ Dos retrats dels comptes i reis de Catalunya i Aragó: *retrat de Ramon Borrell* i *retrat de Jaume I*, obra del pintor Filippo Ariosto. Procedents del Palau de la Generalitat de Catalunya.
- ✓ Actuació de conservació preventiva i curativa de la col·lecció d'obra pictòrica i sobre paper de l'Autoritat Portuària de Barcelona.
- ✓ *Retrat del patriarca Judà* de la col·lecció de setze pintures dels Patriarca datats als segles XVI- XVII i procedents de la Catedral de Santa Maria de la Seu d'Urgell.
- ✓ Actuació de conservació i restauració de quatre peces del novenari d'ànimes del Museu comarcal de Manresa en motiu de l'exposició temporal "Girona a l'època moderna: de l'obrador al baluard (segles XVI-XVIII)", que es va celebrar des del 29 d'octubre fins al 6 d'abril de 2014. Museu d'Història de Girona.
- ✓ Realització d'una sèrie de prospeccions sota la pintura *La Batalla de Lepanto* del Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat, per comprovar l'existència del cinquè fresc que, segons les fonts documentals, va pintar Joaquim Torres-García. No va ser trobat en el transcurs del procés d'extracció de la resta del conjunt pels germans Gudiol durant els anys 1966-1973.
- ✓ Actuació de conservació i restauració del penó pintat per Antoni Viladomat de la Catedral de Girona, en motiu de l'exposició *El pintor Antoni Viladomat (1678-1755). L'home, l'artista, l'obra*, organitzada pel Museu d'Art de Girona del 10 de maig al 2 de novembre de 2014.

Retrats de Ramon Borell i de Jaume I. Filippo Ariosto.

*Col·lecció pictòria.
Autoritat portuària*

- ✓ Actuació de conservació i restauració del conjunt de vitralls modernistes *Les Dames de Cerdanyola* de Can Domènech-Museu d'Art de Cerdanyola, amb la intervenció del tercer plafó, "Les dames del Gronxador".
- ✓ Actuació de conservació preventiva del fons d'Art del Departament de Presidència.
- ✓ Assessorament en el programa de conservació de la col·lecció de béns culturals de l'Autoritat Portuària de Barcelona.
- ✓ Actuació de conservació preventiva en la col·lecció d'obra pictòrica i gràfica de l'APB.
- ✓ Estudi la tècnica pictòrica del pintor Joan Abelló per a la conservació.
- ✓ Actualització dels sistemes de neteges d'obres pictòriques.

Escultura sobre pedra i pintura mural

En relació a l'àmbit d'**escultura en pedra** han estat d'especial rellevància:

- ✓ Restauració de la portada romànica de l'església de Sant Esteve de Pelagalls.
- ✓ Supervisió de l'actuació de restauració de la portalada romànica del Monestir Reial de Santa Maria de Vallbona de les Monges.
- ✓ Primera fase dels treballs al claustre romànic del monestir de Bellpuig de les Avellanes.
- ✓ Neteja i rejuntada de l'escalinata gòtica i de la font del Pati dels Tarongers del Palau de la Generalitat de Catalunya.
- ✓ Restauració del sepulcre del canonge Mulet a la Seu de Manresa.

Font del Pati dels Tarongers del Palau de la Generalitat de Catalunya.

En relació a l'àmbit de **pintura mural** destaquen:

- ✓ Restauració de les pintures murals romàniques de l'església de Santa Maria de Barberà del Vallès. Consolidació, restauració, neteja, fixació i consolidació dels morters de l'absis.
- ✓ Restauració de les pintures murals romàniques de l'absis de l'església de Santa Maria d'Organyà. Descoberta i restauració de les pintures romàniques.
- ✓ Intervenció dels esgrafiats de les façanes de la capella dels Dolors del monestir de Sant Joan de les Abadesses. Consolidació neteja i reintegració dels esgrafiats exteriors.
- ✓ Arrencament, traspàs i recol·locació en un nou suport de les pintures murals del mur del presbiteri del convent dels caputxins de Figueres.

*Pintures murals romàniques.
Església de Santa Maria de
Barberà del Vallès.*

Etnologia, orfebreria i material arqueològic

En l'àmbit **etnològic** destaquen:

- ✓ El conjunt del mausoleu del General J. Prim, obra de Plácido Zuloaga i plafons i el jaçant de l'escultor Émile Herbert.

Mausoleu del General J. Prim després de la restauració

- ✓ Làmpada modernista de l'arquitecte Rafel Massó, de ferro i vidres de colors, dels Serveis Territorials de Girona.

En **orfebreria** s'ha restaurat:

- ✓ El bust reliquiari de Sant Pere de l'Església Prioral de Reus, de l'orfebre Francesc Vila, fet amb plata cisellada i repussada.
- ✓ La Vera Creu localitzada a l'Església de Sant Pau de Narbona, a Anglesola. Segle XII. És una creu amb xapa metàl·lica i relíquies de la Vera Creu dipositades dins d'un estoig d'orfebreria amb forma de creu. Un cop feta la restauració, s'ha aprofundit en el seu estudi i s'ha pogut editar un llibre on s'explica la manufactura, els orígens, la ubicació i els paral·lels internacionals de la creu.

En **arqueologia** s'ha dut a terme:

- ✓ Conjunts de ceràmiques d'època ibèrica procedents del jaciment Font de la Canya (Avinyonet del Penedès).
- ✓ Diverses ceràmiques d'època romana i bronzes procedents del jaciment de la Cova del Gegant (Sitges)
- ✓ Conjunt de metalls procedents del jaciment de St. Pau de Riu-Sec (Sabadell).
- ✓ Inici de la restauració d'un conjunt de peces de ceràmica del jaciment d'Empúries.
- ✓ Defensa de mamut d'ivori del Museu de Viladecans
- ✓ Daga de ferro del Museu de Molins de Rei
- ✓ Cap romà de marbre d'Olesa de Bonesvalls
- ✓ Menhir o pedrafita de Botarell

Làmpada modernista de Rafel Massó

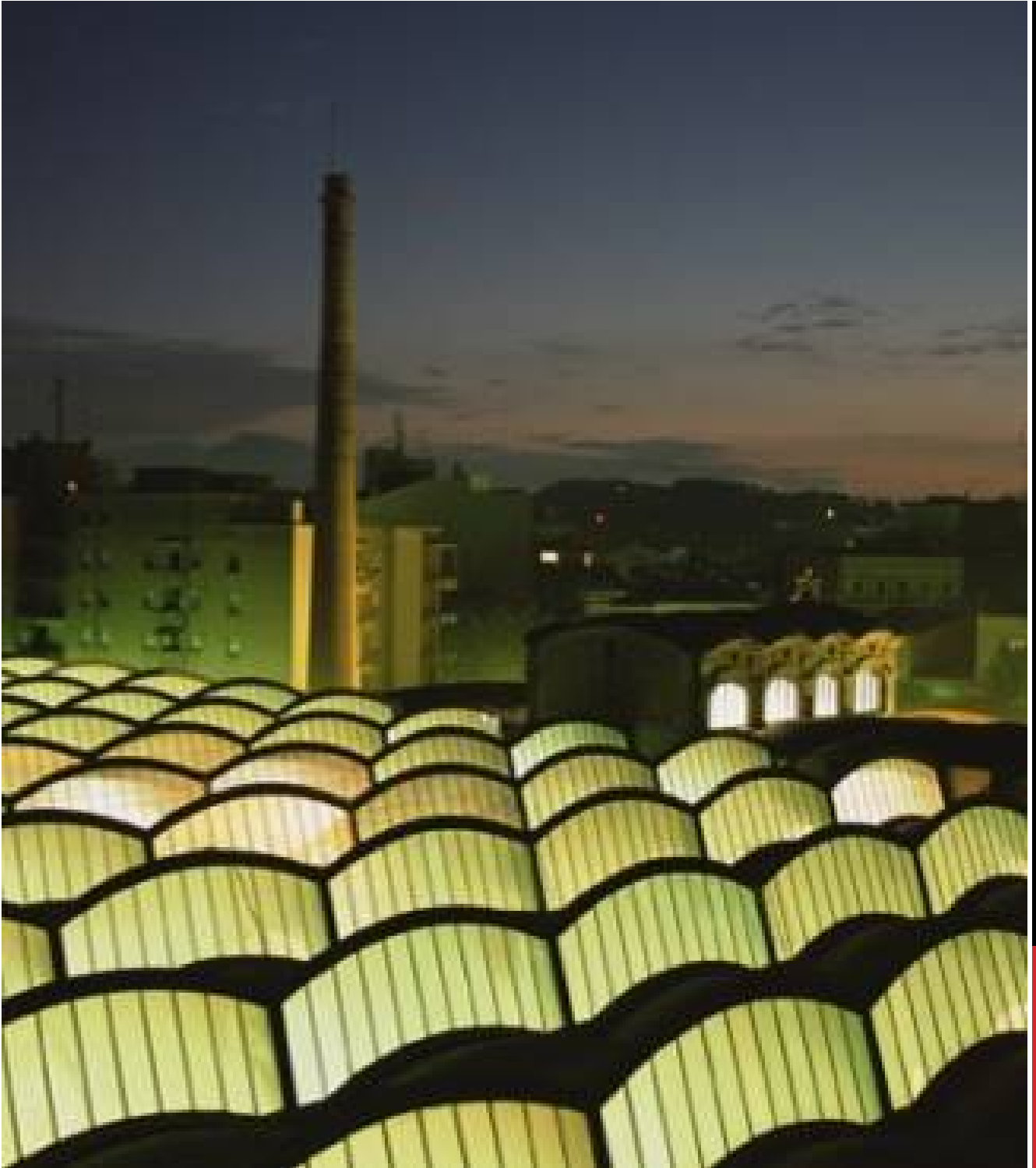
Vera Creu d'Anglesola

Pintura i escultura sobre fusta

- ✓ *Retaule del Roser*. 1679. Església de Sant Ponç, Prades de la Molsosa (Solsonès).
- ✓ *Retaule de la Mare de Déu*, de Pau Costa (principis del segle XVIII). Església Parroquial de Santa Maria, Arenys de Mar (Maresme).
- ✓ *Bot de Salvament Victor Rojas*. 1916. Museu del Mar de Vilanova i la Geltrú (Garraf).

Retaule del roser 1679. Església de Sant Ponç, Prades de la Molsosa (Solsonès). Destaquen especialment dos processos d'intervenció: consolidació del suport per retornar a la fusta la seva resistència mecànica; trobar un nou sistema de muntatge de les pintures sobre tela que garanteixi la seva estabilitat i conservació, i la neteja mecànica i química de tota la policromia.

GESTIÓ I RECURSOS

GESTIÓ I RECURSOS

18. NOU MODEL DE MANTENIMENT DELS EQUIPAMENTS

Amb l'objectiu de gestionar els recursos dels equipaments patrimonials d'una manera eficient i sostenible, s'ha creat durant el 2014 un sistema homogeni de manteniment dels equipaments patrimonials establert per lots geogràfics que garanteix la proximitat de les empreses de manteniment amb els equipaments.

La implementació del sistema de manteniment implica:

- Economia d'escala: previsió d'una reducció d'entre el 15% i el 20% del consum energètic anual respecte els anys anteriors amb la conseqüent reducció dels gasos d'efecte hivernacle.
- Una empresa de manteniment per cadascun dels quatre lots geogràfics mitjançant concurs públic: Barcelona ciutat, Barcelona província, Girona i Lleida/Tarragona.
- Fer seguiment qualitatiu i quantitatiu de les tasques de manteniment mitjançant informes mensuals i reunions periòdiques amb les empreses de manteniment
- Implementar un programa informàtic de gestió de manteniment (sistema CAFM)
- Implementació d'acords de servei i incorporació de sistemes de penalització a les empreses que no compleixin

✓ **Estalvi mig del 24,32 % respecte el 2013**

GESTIÓ I RECURSOS

19. PLA D'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA

Integrat al model de manteniment patrimonial, s'ha impulsat la implementació del Pla d'Eficiència Energètica als equipaments gestionats per l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural que consumeixen més de 20.000 €/any en energia i, en conjunt, el 89% del consum energètic de tots els centres gestionats per l'Agència: Museu d'Art de Girona, Museu d'Història de Catalunya, Museu d'Arqueologia de Catalunya, Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (Plaça del Rei) i Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya.

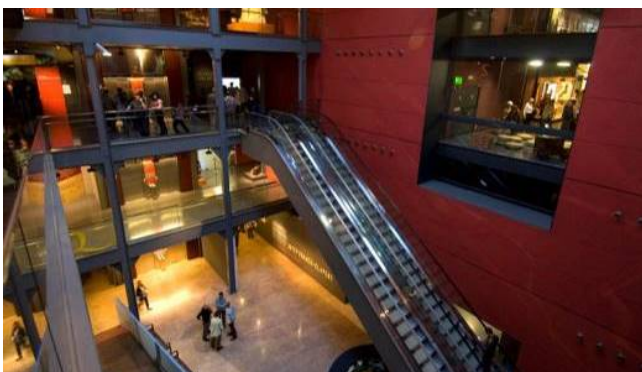
El Pla s'emmarca en el projecte europeu *Marie (Mediterranean Building Rethinking for Energy Efficiency Improvement)*, basat en bones pràctiques de projectes d'estalvi energètic ja realitzats i avaluats a l'àrea mediterrània. La implementació del Pla es desenvolupa en **dos fases**:

2014

- ✓ Creació d'un **Comitè d'Impuls** que controla la correcta aplicació del Pla, analitzant els equipaments, monitoritzant i controlant els consums energètics per reduir la facturació dels consums de gas, electricitat i aigua. El Comitè d'Impuls està format per l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural, assessors energètics i les empreses de manteniment seleccionades.
- ✓ Signatura del conveni amb l'Escola de Pràctica Professional Josep Lluís Sert del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC) a través del qual es realitza un protocol de millora de l'eficiència energètica d'edificis, que s'implementa en una segona fase durant el primer semestre de 2015.
- ✓ Ajustos del valor de la potència màxima de cada equipament per reduir la despesa

2015

- ✓ Implementació del **protocol de millora**: formació dels treballadors dels centres; realització d'auditories semestrals i monitorització del consum real de les diverses parts dels edificis per poder avaluar l'efectivitat del Pla i del sistema de manteniment.

- ✓ **Estalvi de 54.975,21€ anual de consum energètic durant la primera fase d'optimització de les potències**

GESTIÓ I RECURSOS

20. NOVES DIRECCIONS, NOUS PROJECTES PER ALS MUSEUS

Durant l'any 2014 s'han renovat les direccions de quatre dels grans museus catalans i que són gestionats per l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural: el Museu d'Arqueologia de Catalunya, el Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya, el Museu d'Art de Girona i el Museu d'Història de Catalunya.

Els directors dels quatre equipaments s'han escollit, per primer cop, mitjançant un procés de selecció públic i transparent seguint criteris de professionalitat, mèrits i capacitats. Els projectes seleccionats van ser triats per donar un nou impuls als museus a través de:

- ✓ Millores organitzatives i funcionals
- ✓ Millores en les exposicions permanents i el discurs museològic
- ✓ Millores dels usos i serveis oferts als visitants
- ✓ Col·locar al visitant com a centre de l'estratègia del museu

Museu d'Arqueologia
de Catalunya

Museu de la Ciència i
la Tècnica de Catalunya

Museu d'Art de Girona

Museu d'Història de
Catalunya

Josep Manuel Rueda

Jaume Perarnau

Carme Clusellas

Jusèp Boya

GESTIÓ I RECURSOS

21. NOVES FONTS DE FINANÇAMENT

Una de les funcions bàsiques de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural és potenciar la captació de fonts de finançament que permeti augmentar els recursos econòmics per reinvertir en el patrimoni. Durant el primer any de funcionament s'han tancat acords puntuals amb empreses privades vinculats a projectes concrets com Obra Social "la Caixa", la Fundació Albert Tomàs i Bassols per a la recerca documental del poble de la Santa Creu de Rodes o altres entitats privades com Begur Dive (Cressi) per a les excavacions arqueològiques subaquàtiques del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya.

Paral·lelament, s'ha fet una tasca de detecció de fonts de finançament procedent d'administracions públiques com la taxa de foment turístic i l'1% cultural de la Generalitat de Catalunya; l'1,5% cultural estatal i altres subvencions públiques de la Unió Europea.

Per continuar aquesta tasca d'identificació d'oportunitats, es licitarà durant el 2015 un empresa que analitzi el grau de potencial dels equipaments, la seva programació d'activitats i detecti possibilitats de patrocini concretes locals i transversals. Unitat de patrocini i mecenatge

El projectes d'inversió són identificats, prioritzats i canalitzats a través del Comitè d'Inversions que treballa al voltant de tres eixos:

- Públics/Interpretació
- Conservació/Restauració
- Manteniment/Infraestructura

- ✓ ***La creació del Comitè d'Inversions de l'Agència permet identificar, prioritzar i canalitzar els projectes d'inversió al voltant del patrimoni cultural***

GESTIÓ I RECURSOS

22. CATÀLEG DE LLOGUER D'ESPAIS

En quant a l'obtenció de més recursos per reinvertir en el patrimoni s'ha definit un nou catàleg d'espais de lloguer i de preus, així com un model de gestió amb tercers dels espais dels museus, monuments i jaciments de la Generalitat de Catalunya.

Aquest model posa a disposició d'entitats, associacions i empreses espais inèdits que permeten acollir actes i esdeveniments fora d'un entorn convencional.

Actualment, està en fase de licitació el partenariat per a la comercialització i gestió operativa del lloguer d'espais.

23. UNIFICACIÓ DE LA PLATAFORMA DE VENDA D'ENTRADES

Per millorar la gestió i conèixer alhora els nostres públics, s'ha implementat a tots els museus, monuments i jaciments que gestiona l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural la plataforma de *ticketing* Euromus.

Gràcies a aquesta plataforma informàtica de gestió d'espais culturals s'ha pogut homogeneïtzar els criteris de comptatge i fer un seguiment dels nostres visitants permetent conèixer quins són els públics objectius i establir, en el futur, estratègies de comercialització a través de la venda a través d'internet i d'una eina integrada de CRM (*Customer Relationship Management*).

GESTIÓ I RECURSOS

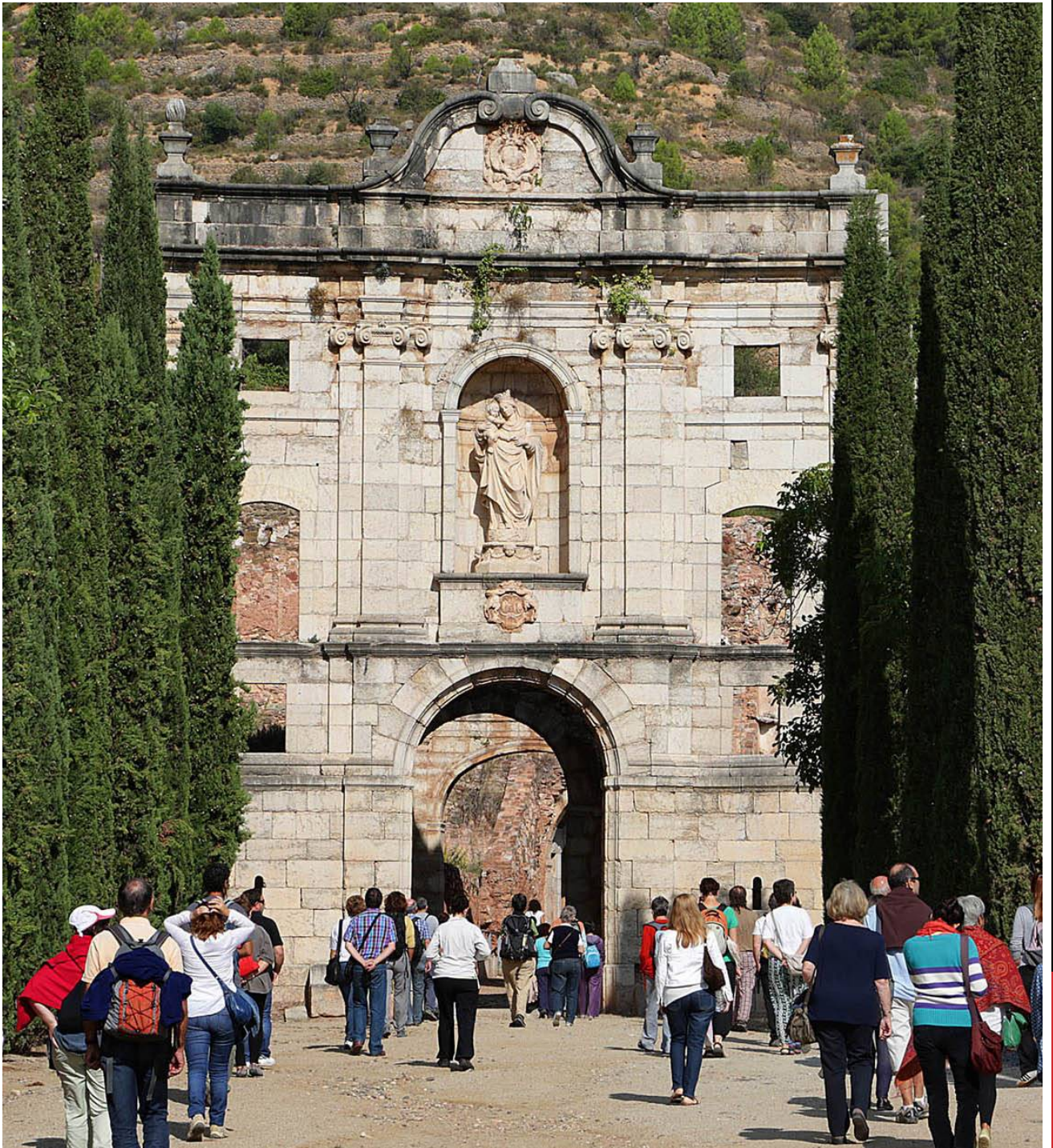
24. CONCESSIÓ DE BOTIGUES ALS EQUIPAMENTS

L'Agència Catalana del Patrimoni Cultural va iniciar durant el 2014 l'establiment d'un nou model de botigues al patrimoni cultural que compta amb col·laboradors de proximitat i amb inversió zero per part de la Generalitat. El model, però, més enllà de l'incrementar els recursos propis per reinvertir en el patrimoni, suposa una millora dels serveis bàsics que ofereix l'equipament i una millora qualitativa de la visita.

El primer lot geogràfic concessionat va ser el de les comarques de Girona que es va adjudicar a la Llibreria Vitel·la. La posada en funcionament de les botigues del Conjunt Monumental de Sant Pere de Rodes, de la Canònica de Vilabertran, dels jaciments d'Ullastret i Empúries, així com del Museu d'Art i el Museu d'Arqueologia de Catalunya a Girona, es va dur a terme el passat mes de març de 2015.

✓ ***Durant el 2015 s'aplicarà als monuments i museus de les comarques de Tarragona i Barcelona***

ANÀLISI DEL SECTOR DEL PATRIMONI

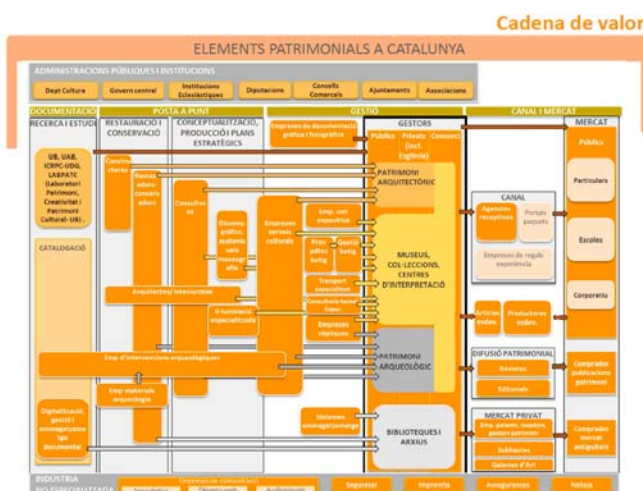
ANÀLISI DEL SECTOR DEL PATRIMONI

25. DINAMITZACIÓ DE LA CADENA DE VALOR DEL SECTOR DEL PATRIMONI CULTURAL A CATALUNYA: INFORME ESTRATÈGIC

En el marc de les mesures preses en els darrers anys per tal de dinamitzar el Patrimoni Cultural de Catalunya, l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural va iniciar durant el 2014 la definició de la cadena de valor relacionada amb la gestió del patrimoni a Catalunya. El procés té com principals objectius mapejar els principals agents i empreses vinculats amb la gestió del patrimoni a Catalunya, estimar-ne la seva dimensió econòmica, orientar la creació d'aliances públiques-privades en el sector i definir estratègies per a dinamitzar el patrimoni a Catalunya orientades a aconseguir un major nombre d'usuaris i incrementar els recursos obtinguts.

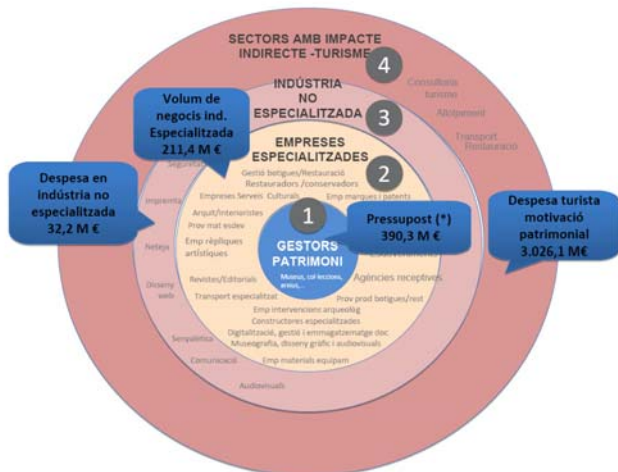
L'estudi resultant *-Informe Estratègic del sector del patrimoni a Catalunya: mapa i diagnòstic-* determina per primera vegada la rellevància econòmica i la dimensió del patrimoni cultural a Catalunya. L'estudi calcula el pes del patrimoni cultural a l'economia catalana a partir de l'anàlisi dels quatre sectors relacionats amb el patrimoni cultural: gestors del patrimoni (museus, arxius, biblioteques, col·leccions, etc.); empreses especialitzades (restauradors/conservadors, constructors especialitzades, empreses d'intervenció arqueològica, empreses de serveis culturals i de comunicació, etc.); indústria no especialitzada (serveis de neteja, seguretat, assegurances, etc.); sectors amb impacte indirecte-directe (allotjament, transport, restauració, etc.).

Cadena de valor del patrimoni cultural de Catalunya

- ✓ **L'estudi reforça la idea que el patrimoni és fonamental pel seu significat per la identitat local i col·lectiva, i des de punt de vista econòmic, tant pel que fa al volum de negoci com al de llocs de treball**
- ✓ **Actualment treballen en l'àmbit del patrimoni cultural més de 8.000 persones**

Càlcul del pes econòmic que genera el sector del patrimoni a Catalunya

- ✓ **846 gestors públics amb 390,3 milions € de pressupost i 173,7 milions € d'ingressos propis**
- ✓ **261 empreses especialitzades amb un volum de negoci de 211,4 milions d'€**
- ✓ **La indústria no especialitzada amb un volum de negoci de 32,2 milions d'€**

Una de les principals conclusions de l'Informe estratègic és que el sector està molt enfocat al sector públic doncs és el mercat majoritari tot i presentar un major nivell de contenció de despesa en els darrers anys. Per la seva banda, l'àmbit privat tendeix a incorporar serveis principals internament (com les botigues) o subcontractar serveis específics i d'alt valor afegit (fora de l'àmbit patrimoni).

El decreixement del mercat ha generat un nou panorama amb empreses amb estructures molt reduïdes i flexibles, adaptades a les condicions del mercat: la plantilla pròpia deixa pas a col·laboracions amb autònoms i empreses amb carteres de serveis més àmplies per suportar la caiguda de mercat i aprofitar estructures flexibles i en xarxa.

Aquest ha estat el primer pas d'un procés que dona pas a un seguit d'iniciatives per a posar en valor el patrimoni, un cop conegudes les seves magnituds principals. Són iniciatives en què ja s'ha començat a treballar, com la redacció d'una nova llei del patrimoni, la creació del Pla de Patrimoni 2015-2020 o la formació durant el 2015 de grups de treball que ajudin a identificar els interessos compartits per tots els actors implicats.